



Column

NICO DIJKSHOORN

Voorvocht

Een kerel zo groot als een graafmachine nam me apart. 'Wat jij hebt, heb ik ook.'

Fen week geleden las ik 's avonds voor in een bibliotheek en vertelde ik welke liedjes met grote kracht herinneringen oproepen. Ik zei: 'Als ik *Low Down* van Boz Scaggs hoor, dan sta ik meteen weer in een veel te wijde witte soubroek met veel te veel vrijkomend voorvocht te zoenen met mijn eerste vriendinnetje.'

In de pauze kwam er een reus van een man op mij af. Een biker in ruste. Een kerel zo groot als een graafmachine, in een mouwloos leren vest. Naast hem stond de vrouw die al een leven lang achterop zat. De man nam mij apart. 'Wat jij hebt, dat heb ik ook. Voorvocht. Nog steeds. Liters lijken het. Wat geinig dat jij dat ook hebt.' Hij bleef zwijgend naast mij staan. Dat voelde raar. Ik zat opeens - tegen mijn zin - in een Praatgroep Voorvocht. Ik keek voorzichtig naar de man. Misschien liep het nu langs zijn benen. Ik had dat liever niet geweten. Hij zag dat ik keek en wees naar zijn broek. Hij wachtte geconcentreerd. 'Ja, nu', zei hij.

Ik besloot in godsnaam dan maar iets te zeggen. 'Ik had het over vroeger, van dat voorvocht, ergens in 1974, dus niet nu, tijdens de lezing bijvoorbeeld, maar ik had het vroeger, dus niet nu.'

Hij haalde zijn vrouw erbij. Dat maakte het niet makkelijker. 'Vertel jij hem eens over mijn voorvocht. Als dit een vaasje is, wat ik nu aanwijs, laat jij hem eens zien wat ik per dag lek.'

Ik keek voorzichtig naar de man. Misschien liep het nu langs zijn benen

Zijn vrouw keek in het imaginaire vaasje en wees. Vier deciliter, schatte ik. Net zoveel vocht als je moet toevoegen bij Knorr Paëlla Wereldgerechten.

Opeens voelde ik waar de ontsnapping lag. Ik ging hem raad vragen. 'Luister', zei ik. 'Nu we het toch over vocht hebben. Als je in een tijdschrift of op de achterkant van een kruidenmix een recept ziet staan voor suddervlees, dan gaat het ook steeds over vocht. Dat het vlees net onder moet staan en dat je het lauwwarm op het vlees moet schenken; maar nu komt het, in bijna al die recepten staat dat je het vlees daarna twee uur moet sudderen. In dat vocht. Daarna eventueel serveren met aardappels. Maar dat klopt dus niet, van die twee uur.'

Ik merkte dat ik iets harder was gaan spreken. 'Ga verder', zei de biker. Ik ging door. 'Dat klopt dus niet. In twee uur worden sukadelappen niet gaar. Dat bestaat niet. Maar dat staat dus wel op de verpakking. Dat is toch krankzinnig. Ik vind dat zo erg. Mensen gaan lekker aan de slag met een recept, ze doen met prachtig weer boodschappen, op een fiets met allemaal plastic bloemen aan het stuur en ze hebben allemaal leuke praatjes met mensen in de winkel en dan nemen ze het beste vlees, want het is maar één keer dinsdag.'

Daarna komen ze thuis met een tas vol groenten, kruiden, bouillon en lekker ruikende dingen en dan volgen ze het recept van Honig Mix voor Hachee en dan zetten ze dat vlees maar twee uur op. En dat is dus te kort, verdomme. Zeven uur op een laag pitje, minimaal, begrepen! En het liefst een dag van tevoren. Waarom heeft niemand het daarover? In wat voor een land leven we? 'Ja, nu, voel', zei de man.



IDFA

INTERVIEW SUNNY BERGMAN

Toen twee miljoen Nederlanders op Facebook achter het uiterlijk van Zwarte Piet gingen staan, hakte documentairemaker Sunny Bergman de knoop door: ze zou een film over hem gaan maken. Vervolgens belandde ze in een spagaat.

Door Sara Berkeljon Foto Daniel Cohen

Primaire kleuren

Sunny Bergman heeft zelf weinig nostalgische jeugdherinneringen aan Sinterklaas - haar moeder is Engels, en haar marxistische vader hielp haar toen ze 4 was uit de droom. 'Sinterklaas was volgens hem een kapitalistisch feest met geen ander doel dan het bevorderen van consumentisme.'

Maar diezelfde vader vond het onzin toen Bergman een jaar of tien geleden bezwaar begon te maken tegen Zwarte Piet. 'Gezeur.' Er waren belangrijke dingen om je druk over te maken.

Haar nieuwste film, *Zwart als roet*, gaat donderdag in première tijdens het IDFA in Amsterdam en is 1 december op tv te zien. Het is een persoonlijke film, net als haar voorgaande films, zoals *Beperkt Houdbaar* en *Sletvrees*. Bergman (41) interviewt voor en tegenstanders van Zwarte Piet, maar ook vrienden, vriendinnen, haar buurmannen, haar vader en de directeur van de VPRO, over bewuste en onbewuste vooroordelen die wij, ja, óók Bergman zelf, hebben over mensen met een donkere huidskleur.

Ze was een van de indieners van een bezwaarschrift tegen de Amsterdamse Sinterklaasintocht, en huppelde verkleed als Zwarte Piet door een park in Londen om de reacties te peilen. Bij de landelijke intocht in Gouda werd Bergman tijdens het filmen gearresteerd, voor het eerst in haar leven. 'Vanwege het geen gehoor geven aan een bevel tot verwijdering, al kan ik me niet herinneren dat ik dat bevel heb gekregen. Ik was druk aan het filmen. De berichtgeving over wat daar op het plein gebeurde, klopt niet. Ik heb geen rellen of agressie gezien. Wel politie die vrij hardhandig optrad. Tegen mensen die niets anders deden dan daar stáán, met het idee: wij hebben net zoveel recht hier te staan en onze mening te uiten als ieder ander. De groep die ik filmde, werd ingesloten en door de politie afgevoerd. Met mij erbij.'

Heb je getwijfeld of je die dag mee zou gaan?

'Ja, want het leek me niet per se een goed idee om daar te demonstreren,

maar mijn nieuwsgierigheid won het. Het was een kans om van binnen uit te kunnen filmen.'

Wanneer raakte je betrokken bij de anti-Zwarte Pietbeweging?

'Quinsy Gario schreef vorige herfst op Facebook dat hij bezwaar ging indienen tegen de intocht in Amsterdam. Ik dacht: dan doe ik mee. Ik vond dat ik me moest uitspreken, dit is niet enkel het probleem van een groepje gekwetste zwarte mensen. Toen twee miljoen mensen door middel van de Pietitie op Facebook pal achter het uiterlijk van Zwarte Piet gingen staan, besloot ik dat die film over Zwarte Piet, waarover ik al veel langer nadenkt, nu moest worden gemaakt.'

Waarom niet eerder?

'Ik had dit idee nog voor ik *Beperkt Houdbaar* (haar veelbesproken film uit 2007 over het hedendaagse schoonheidsideaal, *red.*) had gemaakt. Over *Beperkt Houdbaar* ontstond ophef, ik was ineens het middelpunt van een debat. En ik werd, dat was nieuw, ook persoonlijk stevig aangevallen. Als je je als vrouw expliciet feministisch uitlaat, roep je agressie op, weet ik nu. Ik was lelijk en gefrustreerd, of juist niet lelijk genoeg om me op te winden over dit onderwerp. De aanvallen gingen vaak over mijn uiterlijk, wat gezien het onderwerp van de film ironisch was. Ik wilde niet meteen daarna een documentaire maken over Zwarte Piet en wéér onderdeel worden van zo'n publiek debat. Ik kon wel voorzien dat het reacties op zou roepen.'

En dat bleek ook zo te zijn.

'Nogal. Onderdeel zijn van een feministisch debat is lastig, maar dit is nog tien keer heftiger. Racisme bespreken is in Nederland een nog veel groter taboe. Ik krijg veel grove en nare reacties. Kankerhoer, NSB'er, rot op naar een apenland. Ik kijk niet meer op Twitter. Mensen kiezen graag een symbool om hun woede op los te laten, en omdat ik me uitgesproken heb, ben ik dat toevallig.'

Is het moeilijk tegelijk activist en documentairemaker te zijn?

'Ja, dat is een spagaat. Ik vind het moeilijk mezelf activist te noemen, omdat dat woord bij anderen een negatieve bijklank heeft. Als filmmaker streef je naar een analytische rol, je moet je kunnen verplaatsen in iedereen die je interviewt. Als activist wil je een zaak bepleiten. Ik hoop dat het me is gelukt bij deze film vooral filmmaker te zijn.'

Quinsy Gario schreef op Facebook: 'De mensen die zich nu nog als Zwarte Piet verkleed zijn racistisch bezig.' Is dat een verstandige opmerking?

'Dat vind ik ingewikkeld. Het kan dat je de bezwaren niet kende, maar als je hoort dat het voor een grote groep mensen problematisch is, zou er iets van bewustwording moeten optreden. Toch zou ik zo'n uitspraak niet gedaan hebben. Enerzijds denk ik: de weg van geleidelijkheid is de enige oplossing, het is gezien de weerstand onmogelijk Zwarte Piet in een keer af te schaffen. Maar principieel ben ik van mening dat het racistisch is, en racisme moet je niet afbouwen, daarmee moet je gewoon stoppen.'

Wat zou een goede oplossing zijn?

'Ik heb niet het idee dat ik dat moet bedenken, maar ik als ik dan iets moet zeggen: kleurenpieten, en dan zonder afropruik, maar gewoon met allerlei verschillende kapsels.'

'Het rare is: aan de ene kant ontkennen de voorstanders van Zwarte Piet dat hij zwart is doordat dat zijn huidskleur is, aan de andere kant zie je in de ontwikkeling van Zwarte Piet veel vooroordelen over zwarte mensen; eerst was Piet een boeman, daarna was hij dommig, daarna vrolijk en guitig, acrobatisch, nu is hij een entertainer. Ook dat is, hoewel positiever, een stereotype over zwarte mensen.'

'En dan heb ik het nog niet over het historisch nogal beladen concept van een witte meester met talloze zwarte knechten.'

'Als racisme niet bestond, en het slavernijverleden ook niet, dan was het misschien een ander verhaal. Maar dat is niet zo.'